

Ansökan till Kommunstyrelsens miljöanslag: Insektsvänliga gräsytor

Syfte

Syftet med projektet är att:

- I det långa perspektivet skapa en ökad biologisk mångfald på kommunens skol- och förskolegårdar.
- I det korta perspektivet testa att sluta klippa vissa gräsytor och i samband med detta undersöka hur ytorna utvecklas, hur de ska skötas, hur vi behöver kommunicera kring åtgärden samt hur ytorna kan användas inom pedagogiken.

Bakgrund

Serviceförvaltningen (Lundafastigheter) äger kommunens skolor och förskolor och Markentreprenad (också del av serviceförvaltningen) ansvarar för skötseln av utemiljöerna. Markentreprenad har även hand om skötseln av vissa av kommunens parker och andra grönytor.

Inom kommunen finns många gräsytor som idag klippas av tradition. Gräsmattor som klippas ofta är artfattiga och erbjuder få möjligheter för pollinatörer att söka föda och boplatser. Larmrapporter om minskat antal insekter har fått serviceförvaltningen att vilja se över skötseln av kommunens utemiljöer för att se vad som kan förbättras. I ett första steg vill vi arbeta med de ytor vi själva äger, dvs främst skol- och förskolegårdar. I en förlängning – när kommunen har dragit lärdom av utförda tester – ser vi att det finns stor potential att ändra skötseln av andra grönytor också.

En klippt gräsyta upplevs av många som prydlig och en mer vildvuxen yta kan generera klagomål från allmänheten. Klagomålen kan dels handla om att det ser oskött ut, men också om t ex risk för fästingar, ormar och skadedjur. En åtgärd som den vi planerar kräver därför tydlig kommunikation. Ytorna kan också behöva utformas på ett sätt som gör att de ser mer inbjudande ut, t ex genom klippta kanter, gångar och med insådd av blommor. Vi lägger stor vikt vid att välja ut ytor som inte används för lek idag. Det kan handla om ytor utanför en förskolegård, vallar osv.

Sommaren 2019 gjorde serviceförvaltningen en liten förstudie som innebar att man slutade klippa gräset på sex små, lämpliga gräsytor som inte användes för lek, främst för att se hur verksamheterna skulle reagera på åtgärden. Inga klagomål inkom utan verksamheterna verkade mycket positiva till gräsytorerna, vilket föranleder förvaltningen att nu gå vidare och genomföra ett projekt med fokus insektsvänliga gräsytor. En biologistudent togs också in för att inventera

2019-12-06

arter och jämföra klippta och oklippta ytor med avseende på växter och insekter. Rapporten biläggs.

Stora delar av Lunds kommun består av lerjord som är mycket näringsrik och åtgärden att sluta klippa kommer inte att generera en ängsmark, eftersom en sådan bildas på magra jordar. I de östra kommundelarna finns dock magrare jordar. Serviceförvaltningen ser också att syftet med att sluta klippa inte måste vara att skapa en artrik ängsmark, utan vi kan dels hitta andra sätt att göra ytorna attraktiva genom att så in växtarter som är lämpliga för jordmånen och dels kan ytorna fylla andra funktioner än just en stor artrikedom bland växterna och som födokälla. Det höga gräset är en bättre boplats för t ex fåglar och insekter än kortklippt gräs och högt gräs gör också att mer kol lagras i marken, vilket innebär att koldioxid tas upp ur atmosfären.

Vi ser att den pedagogiska aspekten av projektet är mycket viktig. Att barnen kan lära sig om insekter, pollinering och biologisk mångfald genom att gå ut och titta på sin egen skolgård ser vi som mycket värdefullt. Det ligger dock inte inom serviceförvaltningens uppdrag att arbeta med detta, varför Naturskolan har kopplats in i projektet för att kunna arbeta med de pedagogiska delarna. Under 2020 startar ett EU-projekt som Naturskolan deltar i, som bland annat handlar om att ta fram metoder för hur verksamheterna själva kan inventera sina skolgårdar och vi ser hur de här två projekten kan dra nytta av varandra.

Det ligger inte inom Markentreprenads ordinarie uppdrag att arbeta på det här sättet med kommunens gräsytor och det är därför bidrag nu söks. Det ger oss en möjlighet att utveckla metoderna och lära oss mer om vad som fungerar och inte fungerar. Projektet förväntas också ge ett förbättrat samarbete inom kommunen - mellan Lundafastigheter, Markentreprenad, Naturskolan och våra hyresgäster (andra förvaltningar).

Metoder

Efter att vi i förstudien 2019 kunde se att verksamheterna verkar positivt inställda till att gräset inte klipps överallt ser nu serviceförvaltningen att det finns potential att utveckla de initiala testerna till ett konkret projekt under 2020. Planen är att de ytor som lämnades oklippta under 2019 ska fortsätta att inte klippas under 2020 och på dessa ytor ska även blomfrön sås in. Dessutom ska ca 10 nya ytor läggas till bland de som inte klipps. Där kommer vi att välja ut minst ett objekt i varje tätort, för att få en bra spridning av kunskap och resultat. Objekten kommer också delvis att väljas utifrån synlighet. Serviceförvaltningen vill gärna att testet blir synligt även för allmänheten, så att det kan ge ringar på vattnet. Ytorna kommer att väljas ut i dialog med förvaltare och verksamheter och förväntas omfatta ca 1500-2000 m². Under 2019 var det ca 150 m² som inte klipptes.

På samtliga platser kommer kantklippning att ske. Gräset kommer att slå efter blomning och det slagna materialet kommer att samlas in.

2019-12-06

Kommunikation och att vi får med oss verksamheterna är här av yttersta vikt för att testerna ska falla väl ut och för att vi inte ska få in klagomål. Detta kommer att ske genom tidig förankring med rektorer och både nya och gamla ytor ska få riktiga skyltar som talar om vad som pågår på skolgården och varför vi genomför testet.

Naturskolan kommer att erbjuda de skolor och förskolor som berörs av testet flera olika saker:

- Utbildning om biologisk mångfald och hur man kan arbeta med detta inom pedagogiken.
- Undervisningsmaterial (instruktioner, lappar mm).
- Material för att bygga t.ex. insektshotell. Naturskolan kan införskaffa verktyg (sekatörer, sågar, borrar o.dyl.) som skolorna kan låna. Olika former av trämaterial som blir över vid röjning och skogning kommer att tillhandahållas av Markentreprenad.

Målgrupp

Målgrupp för åtgärden är vår egen personal på serviceförvaltningen, personal och barn/elever på utvalda skolor och förskolor, samt i nästa led övriga medborgare som kan komma i kontakt med testerna genom förbipassage eller kommunikationsinsatser. Projektet sprider kunskap internt och ökar samarbetet mellan olika funktioner i kommunen.

Mål och förväntat resultat

Målet är att få fram ett lämpligt arbetssätt som gör att serviceförvaltningen kan fortsätta att skala upp de oklippta ytorna under kommande år. Arbetssätt kan innefatta val av lämpliga ytor, geografisk spridning, kommunikation, skötsel av ytor och koppling till pedagogiken. Resultat som vi förväntar oss är:

- Mer insektsvänliga gräsytor på utvalda skol- och förskolegårdar.
- Ett fördjupat samarbete med Naturskolan.
- En ökad kunskap om biologisk mångfald både inom vår egen organisation och ute i verksamheterna.
- En ökad kunskap om hur vi bäst väljer ut ytor, kommunicerar och sköter ytor av det här slaget så att vi kan skala upp försöken och få positiva resultat framöver.

Miljönytta och koppling till LundaEko II

Projektet förväntas öka den biologiska mångfalden, gynna pollinatörer, öka markens kolinlagring och sprida kunskap. Dessa värden har en mycket tydlig koppling till följande mål i LundaEko II:

- 1.2 Lunds kommun ska, utifrån samtliga prioriterade områden i LundaEko II, öka kunskapen samt utveckla samarbetet och dialogen kring hållbar utveckling inom organisationen samt med företag, universitet, organisationer och medborgare.
- 7.2 Lunds kommun ska skydda, sköta och utveckla ekosystemtjänster i tätortsmiljö och på landsbygden.

2019-12-06

Både pollinering och kolinlagring kan ses som ekosystemtjänster.

Tidsplan

Delåtgärd	Tid för utförande
Regelbundna avstämningsmöten i arbetsgrupp för planering, genomförande, utvärdering och ny planering inför 2021	Löpande mars-dec 2020
Förankring hos berörda förvaltare	Mars 2020
Förankring hos berörda verksamheter	Mars 2020
Sådd	April 2020
Skyltning	April 2020
Kantklippning	April-september 2020
Pedagogiskt arbete med skolorna (Naturskolan)	April-oktober 2020
Kommunikation (Inloggad, Hållbara Lund, hemsidan, klimatkommunernas nyhetsbrev mm)	Löpande
Utvärdering, rapportskrivning och plan för 2021	Oktober-december 2020

Finansiering av projektet

Full finansiering, 65 000 kr, söks från kommunstyrelsens miljöanslag.

Spridning av resultat

Projektet kommer att kommuniceras i lämpliga kanaler, så som Inloggad, hemsida, Hållbara Lund (Instagram och Facebook) och klimatkommunernas nyhetsbrev.

Specificerad budget

Aktivitet	Timmar	Kostnad
Arbetstid		
<i>Uppsättning av skyltar</i>	12	6000
<i>Frösådd</i>	6	3000
<i>Kommunikation, utvärdering, administration</i>	60	30000
<i>Pedagogisk verksamhet (Naturskolan)</i>	20	10000
Skyltar		13000
Fröer		1000
Verktyg att låna ut till insekshotellbygge		2000

2019-12-06

SUMMA	65 000

Kostnaden för en arbetad timme uppskattas till 500 kr.